

Projekt

z dnia 15 marca 2024 r.

Zatwierdzony przez .....

**UCHWAŁA NR LXVIII/.../2024
RADY GMINY BESTWINA**

z dnia 25 marca 2024 r.

**w sprawie przyjęcia Programu Wspierania Rodziny w Gminie Bestwina
na lata 2024-2026**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (j.t. Dz. U. z 2023r. poz. 40 ze zm.) oraz art. 176 pkt. 1, art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (j.t. Dz. U. z 2024r. poz.177).

**Rada Gminy Bestwina
uchwala:**

- § 1.** Przyjąć Program Wspierania Rodziny w Gminie Bestwina na lata 2024-2026 stanowiący załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.
- § 2.** Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy i Kierownikowi Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.
- § 3.** Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

mgr Jerzy Stanclik

Załącznik do uchwały Nr LXVIII/.../2024
Rady Gminy Bestwina
z dnia 25 marca 2024 r.

**PROGRAM WSPIERANIA RODZINY W GMINIE BESTWINA
NA LATA 2024-2026**

Bestwina 2024

PROGRAM WSPIERANIA RODZINY
W GMINIE BESTWINA NA LATA 2024-2026

WSTĘP

Prawną podstawą do opracowania Programu Wspierania Rodziny w Gminie Bestwina na lata 2024-2026 jest ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która nakłada obowiązek opracowania i realizacji 3-letnich programów wspierania rodzin, a jego główny cel, jakim jest wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, wpisuje się w Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Bestwina na lata 2016-2025.

W myśl w/w ustawy na jednostki samorządu terytorialnego nałożony został obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej. Obowiązek ten jednostki samorządu terytorialnego realizują w szczególności we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi.

Zgodnie z art. 176 cytowanej ustawy działania realizowane przez samorząd gminny obejmują:

1. opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
2. tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
3. tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
  - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
  - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
  - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
4. finansowanie:
  - a) kosztów szkoleń dla rodzin wspierających,
  - b) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,

- c) kosztów związanych z udzielaniem pomocy, ponoszonych przez rodziny wspierające;
5. współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.

Jednym z celów zawartych w/w dokumencie jest „Budowa zintegrowanego systemu wsparcia dla rodzin dysfunkcyjnych”. Zadania wynikające z powyższego Programu realizowane będą zgodnie z zasadą pomocniczości i uwzględnieniem podmiotowości dziecka i rodziny oraz prawa dziecka do :

- 1) wychowania w rodzinie, a w razie konieczności wychowywania dziecka poza rodziną – do opieki i wychowania w rodzinnych formach pieczy zastępczej, jeśli jest to zgodne z dobrem dziecka,
- 2) powrotu do rodziny,
- 3) utrzymywania osobistych kontaktów z rodzicami, z wyjątkiem przypadków, w których sąd zakazał takich kontaktów,
- 4) stabilnego środowiska wychowawczego,
- 5) kształcenia, rozwoju uzdolnień, zainteresowań i przekonań oraz zabawy i wypoczynku,
- 6) pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia,
- 7) ochrony przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie dziecka,
- 8) informacji i wyrażania opinii w sprawach, które go dotyczą, odpowiednio do jego wieku i stopnia dojrzałości,
- 9) ochrony przed poniżającym traktowaniem i karaniem,
- 10) poszanowania tożsamości religijnej i kulturowej,
- 11) dostępu do informacji dotyczących jego pochodzenia.

Niezależnie od kontekstu kulturowego, historycznego i społeczno–ekonomicznego rodzina jest nadal podstawowym elementem społecznej struktury, a pełnione przez nią funkcje są nie do zastąpienia. Aktualnie podejmując prace z rodziną, przyjmuje się założenie i zasadę komplementarności oddziaływań edukacyjnych i socjalnych oraz fakt dzielenia zadań pomiędzy rodzinę i instytucje pozarodzinne, jak np. instytucje oświatowe wspomagające każdą rodzinę w pełnieniu przez nią funkcji opiekuńczo-wychowawczej i kulturalnej, czy instytucje z zakresu pomocy społecznej oddziałujące na rodzinę, która tej pomocy potrzebuje. Dotyczy to

zarówno rodzin niewydolnych wychowawczo, gdzie dochodzi do zaburzeń we współżyciu rodziny, co wiąże się na ogół z niepowodzeniami życiowymi poszczególnych jej członków, jak również rodzin patologicznych, które pozostają w stałej kolizji z prawem i moralnością (z powodu kradzieży, rozbojów, gier hazardowych, przemytu, prostytucji i stręczycielstwa, włóczęgostwa, uchylania się od uczciwej pracy, alkoholizmu, narkomanii).

Adresatami poniższego Programu będą nie tylko rodziny z wieloma problemami, nazwane **dysfunkcyjnymi**, ale rodziny, które dopiero zaczynają być klientami pomocy społecznej, aby móc wspomóc je w krytycznym momencie życia, związanych z pojawieniem się niekorzystnych zjawisk takich, jak:

- problemy opiekuńczo-wychowawcze,
- bezrobocie,
- ubóstwo,
- alkoholizm lub nadużywanie alkoholu,
- przemoc,
- długotrwała choroba,
- niepełnosprawność.

System opieki nad dzieckiem i rodziną zakłada:

- po pierwsze – zrobić wszystko, aby dziecko pozostało w rodzinie własnej – zgodnie z zasadą pomocniczości nie wyręczając zbytnio rodziców;
- po drugie – zapobiegać patologiom społecznym;
- po trzecie – tworzyć rodzinne formy opieki zastępczej, tak aby tylko w ostateczności kierować dzieci do placówek opiekuńczo – wychowawczych;
- po czwarte – przygotować wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo – wychowawczych do samodzielnego życia.

DIAGNOZA

Statystyki prowadzone przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bestwinie wskazują, że po tendencji spadkowej ilości rodzin korzystających z pomocy finansowej odnotowanej w latach 2018 -2020, co przypisać można polityce rządu w zakresie świadczeń rodzinnych, od 2021 roku mamy do czynienia ze względnie stałym poziomem ilości rodzin, którym tutejszy Ośrodek udzielił pomoc i wsparcia. W roku 2023 r. ze świadczeń z pomocy społecznej korzystało 144 rodzin, z czego 36,81 % stanowiły rodziny z dziećmi.

Strukturę rodzin z dziećmi objętych pomocą tutejszego Ośrodka przedstawia poniższa tabela uwzględniając dane w latach 2021-2023.

Liczba rodzin z dziećmi			Liczba osób w rodzinach		
2021	2022	2023	2021	2022	2023
36	45	42	153	180	192

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bestwinie.

Analiza przyczyn korzystania z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej wykazuje, że w rodzinach objętych pomocą GOPS, na ogół powodów sytuacji kryzysowej jest kilka.

Poniższa tabela przedstawia główne powody przyznania pomocy materialnej w latach 2021 - 2023.

Przesłanki przyznania pomocy	2021	2022	2023
Ubóstwo	30	32	27
Długotrwała choroba	66	72	65
Bezrobocie	26	25	21
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	20	26	28
Niepełnosprawność	37	43	49

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bestwinie.

Główną przesłanką udzielenia pomocy obok długotrwałej choroby i niepełnosprawności nadal pozostaje problem bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Niezbędna jest zatem pomoc w zakresie wsparcia rodzin na różnych płaszczyznach.

Statystyki wykazały, że poprawie uległa sytuacja finansowa rodzin. Wpływ na poprawę sytuacji materialnej rodzin mają wprowadzone programy rządowe, których podstawowym celem jest niwelowanie ubóstwa. Pomocą taką jest świadczenie wychowawcze w ramach rządowego programu „Rodzina 500+”, który od 2024 r. funkcjonuje jako „Rodzina 800+” czy program „Dobry Start” wspomagających rodziców jednorazowym świadczeniem na ucznia rozpoczynającego rok szkolny. Z kolei w 2016 r. wprowadzono wsparcie dla rodziców nie mających uprawnień do zasiłku rodzicielskiego w formie świadczenia rodzicielskiego

wypłacanego w kwocie 1000 zł miesięcznie na dziecko przez okres 12 miesięcy od jego urodzenia. Należy również wspomnieć o programach wspierających rodziny wielodzietne jak Karta Dużej Rodziny czy programy pomocy żywnościowej w ramach Funduszy Europejskich na Pomoc Żywnościową.

Coraz to nowe instrumenty wsparcia dla rodziny z dziećmi wprowadzane przez politykę rządu wpływają na poprawę finansową rodzin. Tym samym zmianie uległa profil wsparcia kierowanego do rodzin. Obowiązujące zapisy ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej stały się podstawowym działaniem realizowanym przez gminę na rzecz wsparcia rodzin w prawidłowym wypełnianiu przez nią funkcji opiekuńczo-wychowawczej, wzmocnienia funkcji rodziny oraz zapewnieniu rodzinie bezpieczeństwa.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, obok pomocy finansowej, obejmuje pomocą rodziny przeżywające różnego rodzaju trudności w formie pracy socjalnej świadczonej przez pracowników socjalnych. Z kolei rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych obejmowane są wsparciem asystenta rodziny. Zadaniem asystenta rodziny jest wspomaganie rodziców w wypełnianiu ról społecznych, aby doprowadzić do osiągnięcia podstawowej stabilizacji życiowej. W przypadku, gdy dzieci znajdują się w pieczy zastępczej, asystent współpracuje z rodziną biologiczną na rzecz powrotu małoletnich dzieci do rodziny.

Jak wynika z poniższej tabeli potrzeby w tym zakresie są coraz większe i potwierdzają konieczność realizacji działań pomocowych, które będą wspierać rodzinę w jej prawidłowym funkcjonowaniu. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bestwinie zatrudnia jednego asystenta rodziny, który opracowuje z rodziną długofalowy plan działania zmierzający do przezwyciężania trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bestwinie dostosowuje ofertę wsparcia wychodząc naprzeciw oczekiwaniom mieszkańców. W związku z powyższym mieszkańcy gminy niezależnie od sytuacji dochodowej mają możliwość skorzystania z bezpłatnej pomocy psychologicznej i terapeutycznej. Pomoc psychologiczna obejmuje również wsparcie psychologiczne dla dzieci. Obecnie w tutejszym Ośrodku jest zatrudnionych 2 psychologów i 1 terapeuta uzależnień. Ich pomocą zostało dotychczas objętych 42 osoby, w tym 8 dzieci.

Kolejną nieodpłatną formą wsparcia dla mieszkańców gminy są organizowane od 2023 r. przez tutejszy Ośrodek warsztaty pn. „Szkoła dla rodziców”, których celem jest zwiększenie kompetencji rodzicielskich. Zajęcia odbywają się w formie grupowej. W 2023 r. z tej formy wsparcia skorzystało 8 osób. Kolejna edycja zaplanowana na 2024 r. cieszy się coraz większym zainteresowaniem.

Liczba rodzin objęta wsparciem w formie asystenta rodziny

Rodziny	2021	2022	2023
Ogółem	12	14	15
W tym na podstawie postanowienia Sądowego	6	8	5
Wydatki na asystenta rodziny	12 951,00	15 522,00	39 835,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bestwinie.

Jak zostało wyżej wskazane Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej podejmuje wszechstronne działania na rzecz pomocy rodzinie począwszy od pomocy finansowej poprzez wsparcie psychologiczne, terapeutyczne, poradnictwo oraz wsparcie asystenta rodziny. Działania te mają na celu zapobiec umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej. Jednakże w przypadku niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców zachodzi konieczność zastosowania zastępczej pieczy w formie rodzinnej lub instytucjonalnej.

W związku ze zmianą przepisów ustawowych od 2011 r. gminy za umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej ponoszą wydatki na opiekę i wychowanie dziecka. Według stanu na dzień 31.12.2023 r. gmina partycypuje w kosztach pobytu 15-ciorga dzieci wychowujących się w pieczy zastępczej. Konieczność umieszczenia dziecka poza rodziną wynika często z dysfunkcji lub patologii środowiska, w którym żyje dziecko.

Wykaz dzieci z terenu Gminy Bestwina umieszczonych w pieczy zastępczej.

ROK	Liczba dzieci umieszczonych w pieczy		
	Opieka instytucjonalna	Rodziny zastępcze	Łącznie
2021	1	14	15
2022	0	15	15
2023	1	14	15

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bestwinie.

Odpłatność za pobyt dzieci w pieczy zastępczej w latach 2021 –2023

ROK	Kwota odpłatności w złotych		
	Opieka instytucjonalna	Rodziny zastępcze	Łącznie
2021	12 493,58	42 421,21	54 914,79
2022	0,00	71 503,71	71 503,71
2023	1 830,00	131 153,15	132 983,15

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bestwinie.

REALIZATORZY PROGRAMU:

1. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bestwinie
2. Gmina Bestwina
3. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
4. Zespół Interdyscyplinarny
5. Placówki oświatowe i kulturalne.

PARTNERZY:

1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku-Białej.
2. Kuratorzy sądowi Sądu Rejonowego w Pszczynie
3. Dzielnicy, Komisariat Policji w Czechowicach-Dziedzicach.
4. Psycholodzy i pedagodzy szkolni w Gminie Bestwina.
5. Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Gminie Bestwina.
6. Kluby i organizacje sportowe w Gminie Bestwinie.
7. Stowarzyszenia.

CEL GŁÓWNY:

- I. **Budowa zintegrowanego systemu wsparcia dla rodzin.**

CELE SZCZEGÓŁOWE

1. ***Pozostanie dziecka w rodzinie biologicznej, które będzie możliwe poprzez realizację następujących zadań:***

- pomoc rodzinom niewydolnym wychowawczo w przezwyciężaniu problemów opiekuńczo-wychowawczych poprzez wzmocnienie funkcji rodziny oraz ról rodzinnych;
- wsparcie instytucjonalne dziecka poprzez udział w zajęciach pozalekcyjnych;
- pomoc psychologiczna rodzicom i dzieciom.

2. Zapewnienie opieki i wychowania dzieciom pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodziców z zachowaniem priorytetu prorodzinnych form opieki zastępczej, poprzez realizację następujących zadań:

- reintegracja rodziny poprzez ponowne podjęcie funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez rodzinę naturalną dziecka po przezwyciężeniu problemów życiowych, stanowiących przyczynę umieszczenia dziecka poza rodziną oraz odtworzenie i wzmocnienie funkcji rodziny naturalnej.

3. Aktywne rozwiązywanie problemów opiekuńczo-wychowawczych, które zapewnią następujące działania:

- wsparcie ze strony asystenta rodziny zatrudnionego przez GOPS lub rodziny wspierającej w zakresie rozwiązywania problemów opiekuńczo-wychowawczych;
- objęcie opieką psychologiczną członków rodziny w ramach obowiązków pełnionych przez zatrudnionego w GOPS psychologa i terapeutę;
- pomoc w zwiększeniu umiejętności wychowawczych w ramach organizowanej przy GOPS „Szkoły dla rodziców”;
- wsparcie instytucjonalne rodzin dysfunkcyjnych;
- długofalowa praca socjalna na bazie kontraktu socjalnego.
- Pomoc materialna w formie np. wyprawki szkolnej, posiłku, stypendium.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej wyznaczył następujące kierunki działania związane z wyznaczonymi powyżej celami:

1. Systematyczna praca socjalna z rodzinami, z problemem opiekuńczo-wychowawczym polegająca na :

- diagnozie deficytów w zakresie pełnienia ról rodzicielskich, wydolności opiekuńczo-wychowawcze, zaniedbań względem dzieci’
- diagnozie – ocenie sytuacji dziecka w rodzinie, środowisku szkolnym, rówieśniczym’
- opracowaniu indywidualnych programów dotyczących wspierania rodziny w kryzysie w rodzinach zagrożonych utratą dziecka.

2. Pomoc materialna dla rodzin pozostających w trudnej sytuacji finansowej realizowana przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej:
  - z systemu pomocy społecznej,
  - z systemu świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego,
  - z systemu dodatków mieszkaniowych.
3. Systematyczna współpraca z istniejącymi w powiecie jednostkami zapewniającymi opiekę dla dzieci i młodzieży.
4. Systematyczna współpraca z wymiarem sprawiedliwości, właściwym ze względu na położenie gminy, w szczególności :
  - sądem rodzinnym,
  - kuratorami sądowymi dla dzieci i młodzieży.
5. Współpraca z organizacjami pozarządowymi promującymi rodzinne formy opieki zastępczej.
6. Systematyczne współdziałanie Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w celu bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży uczącej się, a w szczególności przeciwdziałanie pojawiającym się patologiom.
7. Współpraca ze świetlicami szkolnymi istniejącymi na terenie gminy oraz organizowanie aktywnych form spędzania wolnego czasu dla dzieci w okresie wakacji letnich i zimowych.
8. Współpraca z zespołem interdyscyplinarnym na rzecz rodzin dotkniętych przemocą.

Gminny Program Wspierania Rodziny zakłada tworzenie optymalnych warunków dla poprawy jakości życia dzieci i rodzin. Wsparcie rodziny będzie miało charakter profilaktyczny, ochronny, a rodzinie w pierwszej kolejności zostaną stworzone możliwości samodzielnego zmierzenia się ze swoimi problemami. Tylko wtedy można zwiększyć jej szanse na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku oraz wykorzystywanie własnej aktywności i wewnętrznego potencjału w celu zdobywania nowych umiejętności. Pomoc, którą oferuje Ośrodek Pomocy Społecznej będzie nakierowana w pierwszej kolejności na wykorzystywanie zasobów własnych rodziny, a wsparcie instytucjonalne będzie zapewnione w sytuacji, gdy rodzina będzie musiała się zmierzyć z problemami, których nie jest w stanie samodzielnie rozwiązać.

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 176 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 177) do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny.

Poprzedni Program Wspierania Rodziny w Gminie Bestwina obowiązywał do końca 2023 r. W związku z powyższym zasadne jest przyjęcie nowego Programu, który jest kontynuacją dotychczasowych działań podejmowanych przez gminę w obszarze wspierania rodziny.